

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Готельноресторанного та туристичного бізнесу

Допущено до захисту
в.о. завідувачки кафедри
Кундиловська Т.А.
“ ” _____ 2025 р.

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 «Туризм»
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

за темою:

***«Шляхи збереження культурно-історичної спадщини у регіонах
України»***

Виконавець

студентка IV курсу ЦЗФН

Петухова Наталя Олексіївна

Науковий керівник

к.е.н, доцент Михайлюк О.Л.

Одеса 2025

ВСТУП

Актуальність теми. Культурний туризм відіграє вирішальну роль у створенні економіки відвідувачів і виходить за рамки цього. Недавнє опитування показало, що понад 50% опитаних респондентів погодилися, що історія та культура сильно впливають на вибір місця відпочинку.

Культурний туризм є швидкозростаючим і високоприбутковим сектором. Статистичні дані також показують, що культурний та культурний туризм продовжує швидко розвиватися, особливо в регіонах ОЕСР та АТЕС. За нашими оцінками, безпосередня світова вартість культурного та культурного туризму перевищує 1 мільярд доларів США, причому вартість Азіатсько-Тихоокеанського регіону становить приблизно 327 мільйонів доларів США.

Вона вже безпосередньо відповідає за понад 50 мільйонів робочих місць у країнах АТЕС. Більше того, непрямі вигоди від культурного та культурного туризму оцінюються приблизно в 1 мільярд доларів США та створюють ще 75 мільйонів робочих місць у всьому регіоні.

Культурний туризм, як правило, приваблює високодохідних туристів. Культурний туризм підтримується бажанням відкривати, вивчати та насолоджуватися матеріальними та нематеріальними культурними активами, які пропонуються в туристичному напрямку, починаючи від спадщини, виконавського мистецтва, ремесел, ритуалів і гастрономії.

Культурний туризм є одним із найшвидше зростаючих сегментів індустрії туризму, на нього припадає приблизно 40% усього туризму в усьому світі. 49% культурних мандрівників заплатять більше за житло, яке має відмітний культурний компонент або компонент спадщини (історична будівля, місцеве мистецтво чи декор, архітектура тощо).

Мета – дослідження досвіду оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення низки взаємопов'язаних **завдань**, серед яких основними є:

- дослідження культурно-історичних цінностей як складової туристичного потенціалу країни;

- вивчення нормативно-правової бази щодо необхідності збереження культурних цінностей;
- аналіз пам'яток національного та місцевого значення, включених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- засвідчення проявів геноциду проти української ідентичності під час війни з Росією;
- вивчення стану культурно-історичних об'єктів через військові дії;
- обґрунтування необхідності розробки методології оцінки збитків, завданих російською агресією у сфері культурної спадщини;
- дослідження методів оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

Об'єкт дослідження – об'єкти культурно-історичної спадщини України.

Предмет дослідження – теоретичні і практичні аспекти дослідження можливостей оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

Питання розвитку культурно-історичного потенціалу як важливої складової туристичного бізнесу висвітлюються у працях Дащук Ю.Є. [21], Каднічанського Д. [29], Куцької О. [33]. Самодай В. [49], Кривенкової Р.Ю. [34]. Особливості впливу військових дій на культурно-історичну спадщину України досліджували Новосад М.Г. [41], Чорна І. [54], Зарубіна А. [24] та інші.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у наступному:

- досліджено культурно-історичні цінності як складової туристичного потенціалу країни;
- вивчено нормативно-правову базу щодо необхідності збереження культурних цінностей;
- проаналізовано пам'ятки національного та місцевого значення, включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- засвідчено прояви геноциду проти української ідентичності під час війни з Росією;
- вивчено стан культурно-історичних об'єктів через військові дії;

- обґрунтовано необхідність розробки методології оцінки збитків, завданих російською агресією у сфері культурної спадщини;
- досліджено методи оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

Методи дослідження: порівняльного, історичного, статистичного аналізу - для аналізу культурно-історичної спадщини країни; аналогії; предметного моделювання, метод аналіз-синтез, системно-структурний – для систематизації основних понять.

Інформаційна база дослідження. Дослідження по темі кваліфікаційної роботи проводилися за допомогою аналізу законодавчих актів європейських країни; Гаазької конвенції 1954 року про необхідність збереження культурних цінностей, літературних джерел, матеріалів офіційних сайтів об'єктів історичної спадщини.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 76 сторінок. Робота містить 7 таблиць, 10 малюнків. Список використаних джерел включає 63 найменування.

Публікації за темою дослідження.

1. Петухова Н.О. Культурно-історичні цінності як складова туристичного потенціалу. Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: матеріали V Міжнародної наукової практичної конференції здобувачів вищої освіти (м. Одеса, 9 квітня 2025 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2025. 272 с. (С. 183-188).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ. Аналізуються культурно-історичні цінності як складова туристичного потенціалу. Досліджуються матеріали Гаазької конвенції 1954 року про необхідність збереження культурних цінностей.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КУЛЬТУРНОІСТОРИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ. Аналізуються пам'ятки національного та місцевого значення, включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Описуються прояви геноциду проти української ідентичності під час війни з Росією. Оцінюється стан культурно-історичних об'єктів через військові дії.

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ. Окреслюється необхідність розробки методології оцінки збитків, завданих російською агресією у сфері культурної спадщини, а також оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

ВИСНОВКИ

1. Культурна спадщина є основним джерелом туристичного продукту культурного туризму. Культурний туризм є одним із найшвидше зростаючих сегментів індустрії туризму, на нього припадає приблизно 40% усього туризму в усьому світі. 49% культурних мандрівників заплатять більше за житло, яке має відмітний культурний компонент або компонент спадщини (історична будівля, місцеве мистецтво чи декор, архітектура тощо).

2. Економічні вигоди від туризму культурної спадщини:

- вливає нові гроші в економіку, стимулюючи бізнес і податкові надходження;
- створює нові робочі місця, підприємства, події та цікаві локації, таким чином допомагаючи диверсифікувати місцеву економіку;
- підтримує малий бізнес і дозволяє йому розвиватися;
- сприяє активному збереженню та охороні важливих місцевих ресурсів;
- будує важливі відносини між місцевими громадами та всередині них;
- допомагає заохочувати розвиток і підтримку нових/існуючих зручностей громади.

3. Соціальні вигоди від туризму культурної спадщини:

- допомагає нарощувати соціальний капітал;
 - сприяє збереженню місцевих традицій, звичаїв, культури.
- ЮНЕСКО визнає нематеріальну культурну спадщину такою ж важливою, як і будівлі;
- допомагає покращити імідж і гордість громади;
 - сприяє благоустрою громади;
 - надає студентам можливість дослідження, навчання та працевлаштування;
 - створює приємні можливості як для місцевих жителів, так і для відвідувачів, яких приваблює культурне мистецтво та історія;

- збільшує місцеві інвестиції в ресурси спадщини та зручності, які підтримують туристичні послуги.

4. Українська національна культура та ідентичність нації – унікальна річ. Тому не лише наша територія, а, й у першу чергу, українська ідентичність стала об'єктом агресії РФ. Україна багата на різні історичні пам'ятки, до яких північні варвари увесь існування нашої держави намагаються приєднатися і зробити своїм надбанням через наратив «Ми один народ». Красти чужу культуру і історію – особливість північного сусіда протягом усієї його небагатої історії. РФ кваліфікувала як політичне рішення внесення історичного центру Одеси до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

5. Знищення культури призводить до знецінення важливої складової народу - єдиної спільноти.

До складових культурного геноциду можна віднести:

- знищення або викрадення рукописів і книг;
- сплюндровання культурних та релігійних реліквій;
- гноблення національної інтелігенції – носіїв культури;
- заборона говорити рідною мовою;
- вилучення дітей та передача їх до інших (не пов'язаних цією нацією) груп населення.

6. Оціночна сума прямих збитків загальна на червень 2024 року, завданих об'єктам туризму, релігійним спорудам, інфраструктурним об'єктам культурної спадщини, перевищують 2,4 мільярдів доларі США. Взагалі, від початку війни було пошкоджено або зруйновано 343 об'єкти спорту, 1804 об'єкти культури, 164 – туризму.

Всього:

- 348 релігійних об'єкти;
- 705 будівель культури/палаці культури;
- 82 музеї;
- 57 готелів/ресторанів;
- 8 спортивних стадіонів, які в основному дислокуються 14 регіонах країни: Дніпровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Київська, Луганська,

Львівська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернігівська та м. Київ.

7. Фіксація усіх можливих пошкоджень є вкрай важливим, а саме для:

- як доказова база у міжнародних судах для висунення звинувачення у військових злочинах;
- створення кошторису майбутніх реставраційних робіт, оцінки необхідних матеріальних і фінансових ресурсів;
- залучення міжнародної інвесторів для фінансування відновлення культурної спадщини;
- створення історіографії для прийдешніх поколінь про масштаби руйнацій та втрат;
- оприлюднення масштабів знищення культурного надбання України серед світової спільноти.

8. Питання оцифровування об'єктів культурної спадщини і діджиталізації цієї сфери важливим інструментом інвентаризації артефактів власності українського народу.

До Державного реєстру нерухомих пам'яток України (єПам'ятка) у найближчий час може бути внесено майже 50-70 тисяч об'єктів культурної спадщини.

У Міністерстві культури та інформаційної політики найближчим часом планують запустити електронний реєстр об'єктів музейної спадщини.

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки ЦЗФН Петухової Н.О. на тему:
«Шляхи збереження культурно-історичної спадщини у регіонах України»
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 "Економіка та організація туристичної діяльності"

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2025 рік

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 76 сторінок. Робота містить 7 таблиць, 10 малюнків. Список використаних джерел включає 63 найменування.

Об'єкт дослідження – об'єкти культурно-історичної спадщини України.

Предмет дослідження – теоретичні і практичні аспекти дослідження можливостей оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ. Аналізуються культурно-історичні цінності як складова туристичного потенціалу. Досліджуються матеріали Гаазької конвенції 1954 року про необхідність збереження культурних цінностей.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КУЛЬТУРНОІСТОРИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ. Аналізуються пам'ятки національного та місцевого значення, включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Описуються прояви геноциду проти української ідентичності під час війни з Росією. Оцінюються стан культурно-історичних об'єктів через військові дії.

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ. Окреслюється необхідність розробки методології оцінки збитків, завданих російською агресією у сфері культурної спадщини, а також оцифрування об'єктів культурної спадщини України за допомогою сучасних технологій.

Ключові слова: світовий ринок і національний ринок туризму, туризм, туристична діяльність, види туризму, оцифрування історичних пам'яток.

ANNOTATION

for the qualification work of the student of the Central Faculty of History and Geography

Petukhova N.O. on the topic:

"Ways of Preservation of Cultural and Historical Heritage in the Regions of Ukraine"
for the degree of Bachelor in the specialty 242 "Economics and Organization of Tourism Activities"
Odessa National Economic University, Odessa, 2025

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, an appendix. The total volume of the qualification work is 76 pages. The work contains 7 tables, 10 figures. The list of sources used includes 63 names.

The object of the study is the objects of the cultural and historical heritage of Ukraine.

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of studying the possibilities of digitizing the objects of the cultural heritage of Ukraine using modern technologies.

SECTION 1. THEORETICAL BASIS OF CULTURAL AND HISTORICAL POTENTIAL. Cultural and historical values are analyzed as a component of tourism potential. The materials of the 1954 Hague Convention on the need to preserve cultural values are studied.

SECTION 2. ANALYSIS OF THE CULTURAL AND HISTORICAL POTENTIAL OF UKRAINE AND ITS SIGNIFICANCE FOR THE TOURISM INDUSTRY. Monuments of national and local importance included in the State Register of Immovable Monuments of Ukraine are analyzed. Manifestations of genocide against Ukrainian identity during the war with Russia are described. The state of cultural and historical objects due to military actions is assessed.

SECTION 3. MECHANISMS FOR PRESERVING THE CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE OF UKRAINE. The need to develop a methodology for assessing the damage caused by Russian aggression in the field of cultural heritage, as well as digitizing cultural heritage sites in Ukraine using modern technologies, is outlined.

Keywords: global and national tourism market, tourism, tourist activity, types of tourism, digitization of historical monuments.